

Budapest

József-körút 29. sz.

A KITARTÁS

KÖLCSÖNÖSEN SEGÉLYEZŐ EGYESÜLET HETILAPJA

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési díj:

Helyben és vidéken postaküldéssel12 korona.
Az előfizetők baleset általi halál, állandó vagy részleges munkaképtelenség esetére a *Nemzeti Baleset Biztosító Részvénytársaságnál* 2000 koronára vannak biztosítva.

A »Kitartás« című jótékonyági egyesület alapszabályait a nagymagyar királyi Belügyminiszterium 48.314.900. szám alatt jóváhagyta.

Az egyesület igazgatósága:

Elnök: *benedekfalvi Dr. Luby Gyula* máv. titkár és ügyész.
Igazgatók: *Kubik Béla* orsz. képviselő, *Fábián Lajos* mérnök, *Ilkey László* székesfevárosi hiv. főnök, *Dr. Bankos Károly* máv. f., *Vécsey Frigyes* máv. altiszt, *Horváth István* mozdonyfőszereelő.

Az egyesület tagjait illető kedvezmények.

A tagsági jogosultság első évében:

a) Baleset folytán bekövetkező halál esetén 2000 korona baleseti segélyben.
b) Baleset folytán beállott teljes vagy részleges munkaképtelenség esetén a tag 2000 korona arányában egy meghatározott százalék szerinti összeggel kárpótolatik.

A második évben:

a) Baleset elleni biztosításban, úgy mint az első évben.
b) Ha a tag elhal, az általa a belépéskor megnevezett kedvezményezettnek 500 korona halálzási segély fizetetik.
c) Ha a tag neje elhal, a férjnek 300 korona halálzási segély fizetetik.
d) Ha a tag 4 héten túl beteg, 6 héten át hetenkint 10 korona betegsegélyre tarthat igényt.

A harmadik évben:

a) Baleset elleni biztosításban, úgy mint az első és második évben.
b) Ha a tag elhal, a tag által a belépéskor megnevezett kedvezményezettnek 1000 korona halálzási segély adatik.
c) Ha a tag neje elhal, a férjnek 300 korona fizetetik.
d) Ha a tag 4 héten túl beteg, 6 héten át hetenkint 10 korona betegsegélyre tarthat igényt.

A negyedik évtől kezdve:

a) Baleset elleni biztosításban, úgy mint az első, második és harmadik évben.
b) Ha a tag elhal, a tag által a belépéskor megnevezett kedvezménye-

zettnek 2000 korona halálzási segély fizetetik ki.

c) Ha a tag neje elhal, a férjnek 500 korona fizetetik.

d) Ha a tag 4 héten túl beteg, hetenkint, 6 héten át, 10 korona betegsegélyre tarthat igényt.

Ezek képezik a biztosítottaknak *A)* csoportját, míg azok, akik *B)* csoportba óhajtanak belépni, az itt felsorolt pénzbeli kedvezményeknek csupán felét kapják.

Ezen kedvezmények ellenértéke fejében az utóbbi csoportba belépők az első évben havi két korona, a második évtől kezdve havi 2 korona 50 fillér tagsági díjat, az *A)* csoportba belépők pedig az első évben szintén havi 2 korona, a második és a következő években havi 5 korona tagsági díjat fizetnek.

Ezen kedvezményekben a tagok mindaddig részesülnek, amíg az egyesület tagjai maradnak; a balesetbiztosítás azonban a 60 éves életkor betöltése után megszűnik.

Azok, kik az egyesületbe való belépéskor már 45-ik életévüket elérték, a fent felsorolt kedvezményeknek csak felét kapják.

Aki 55-ik életévét elérte, az egyesületbe fel nem vétetik.

Mindezekon felül úgy az *A)*, mint a *B)* csoportba tartozó tagoknak a következő kedvezményekre van igényük.

Peres és perenkívüli ügyekben csupán a készkiadások felszámítása mellett ügyvédi képviselőben részesülnek.

A »Kitartás« című hetenkint megjelenő lapot díjtalanul kapják.

Az egyesület minden egyes tagja 60 éves koráig állandóan biztosítva van baleset ellen.

Minden baleset, megtörténte után legkésőbb 24 óra alatt, okvetlenül bejelentendő.

EGYESÜLETI ÜGYEK.

Választmányi ülés. Egyesületünk választmánya, mint ezt már az elmúlt számban is jeleztük volt, vasárnap, december 15-én délelőtt 9 órakor rendes havi ülést tart az egyesület helyiségeiben.

Az ülés tárgya leendő folyó ügyek megbeszélése és elintézése.

Figyelmeztetjük a választmányi tagokat, hogy a legutóbbi választmányi ülésben hozott határozatból kifolyólag külön meghívók ezen ülésekre többé szétküldetni nem fognak, hanem a választmányi tagok a lap útján többször egymás után közzé teendő hirdetés útján fognak csak az ülések idejéről értesítettetni.

Tagok gyűjtése. Az egyesület igazgatósága nagyon időszerűnek véli, hogy a tagok figyelmét ismételve és ezúton is felhívja tagok gyűjtésére. Ránk köszöntött mindenféle a tél, még pedig elég nagy szigorúsággal. Tudjuk mindannyian, de legkivált a vasuti tagtársak, hogy ez annak az évszaknak a kezdete, amikor a vasuti embernek az élete

— a szó szoros értelmében véve — csak máról holnapra való. Katona a háboruban nem mindig hull olyan szaporasággal, mint ahogyan pusztul a vasuti ember a téli szolgálat viszontagságai közepette.

Ilyenkor lelkiismeretbéli kötelessége minden vasutasnak, hogy ne csak maga járjon elől jó példával, hogyan kell a családot netáni szerencsétlenség esetére a nyomortól megvédeni; hanem járatanabb, tapasztalatlanabb társát is ki kell oktatnia, hogy *milyen nagyon közel laknak itt, ennél a szolgálatnál, egymáshoz az élet meg a halál.* Éppen ilyenkor, a zord idők kezdetén, kettős kötelessége minden embernek, minden családapának, hogy életét bebiztosítsa. Hát még mennyire kötelesség ez a vasuti embernek!

Most van a legfőbb ideje, hogy egyesületünk tagjai a maguk ismerősei és barátai körében ismertessék egyesületünk áldásos működését! Most van az ideje, hogy nem csak önmaguk érdekében, nemcsak az egyesület érdekében, de felebaráti kötelességből is tagjaiul nyerjék meg a »Kitartás«-nak rokonaikat és barátaikat.

Segélyezések kimutatása.

Lapunk 41. számában a halálozási segélyekről nyilvántartott végösszegbe sajtóhiba csuszott, amennyiben ott 15.150 korona helyett tévesen 15.850 koronát mutattunk ki. Ezen hiba kiigazítása után, a halálozási segélyek végösszege 700 koronával kevesbedik és lesz ezek szerint:

Halálozási segélyek.

A lapunk 48. számában kimutatott 16.950 korona a fenti 700 korona levonása után 16.250 korona

Balesetsegélyek.

Lapunk 48. számában kimutatott segélyösszeg 14.926 korona 66 fillér.

Betegsegélyek.

Lapunk 48. számában kimutatott segélyösszeg 5445 korona

Ujabb segélyek:

955. Szénégető Pál, hivataloszolga, Debreczen	60 korona.
968. Striener János, fémöntő, Budapest	30 »
2670. Mária Pál, napszámos, Üllő	40 »
3141. Krámer Simon, molnár, Bród	10 »
3720. Ličina Illés szobafestő, Bród	20 »
3789. Luketics János, molnár, Szabadka	5 »

Egyesületünk értéke.

II.

Meggyőződhetek tagjaink és meggyőződhetek lapunk olvasói is, hogy annak daczára, miszerint egyesületünk a tagsági díjak ellenében minden másnál több kedvezményt nyújt, a vezetőség folyton azon törekszik, hogy még ezeket a tagsági díjakat is leszállítsa. Leszállítsa pedig úgy, hogy a kedvezmények nyújtása tekintetében semmiféle korlátozás ne történjék. Hiszen ismételten megmondottuk és megirtuk már, hogy a tagokon magukon mulik csak, miszerint a tagsági díjak kisebbek legyenek!

Azután ne tessenek elfeledni, hogy az egyesületi tagok ezekért a havi befizetésekért olyan kedvezményekben is részesülnek, amelyek a segélyezési kimutatásokban sehol sem szerepelnek ugyan, de amelyek nem kevésbé bírnak fontossággal a tagok érdekeire nézve. Értjük ezalatt a jogi segélyt, melyet minden tag díjtalanul élvez akár peres, akár peren kívüli ügyeiben. Hogy ez mit jelent, elég felmentenünk, hogy ebben az esztendőben *ezer-nél több* ilyen peres ügyben kellett közbenjárjunk és tagjaink privát ügyes-bajos dolgait a bíróságok előtt képviselnünk. Ha az illetők ezt a jogsegélyt a szokásos díjazás mellett lettek volna kénytelenek igénybe venni, sokan egy kis vagyont költöttek volna pöreikre, míg így ugyszólván ingyen kapták az igazságot. Hol, melyik egyesület nyújtja ezt tagjainak?

Azután itt van ez a mi kis ujságunk, mint szintén egyike a kedvezményeknek. Igaz ugyan, hogy nem olyan lap, amelybe elsőrangu tekintélyek és híres neves írók írják a cikkeket. Az is igaz, hogy ez az ujság sem a magas politikával nem foglalkozik, sem szenzációkat nem hajhász, sem a személyes érdekeknek, az önző célokból folyó marakodásoknak teret nem nyit. De hát hiszen nem is ez az ő célja. Hanem az ő célja az, hogy közvetítő szellemi kapcsot teremtsen az egyesület vezetősége és annak minden egyes tagja között; hogy ismertesse az egyesületet, annak működését minél szélesebb körökben; hogy amellet szórakoztatója legyen a tagok mind-egyikének, azok családjának. Egy jó barát, aki hetenkint egyszer széjjel megy a központból, szerte az egész hazába, hogy vendégül maradjon ott a pihenés napjára, a vasárnapra, és meséljen ott a »Kitartás« tagjainak csodás és tanulságos dolgokat a nagyvilágból, komoly feladatokat a maguk életéből, és szomorú megvig históriákat az emberek boldogságáról és

boldonságáról. Nincsenek nagy ambíciói; ő csak szórakoztatni és mulattatni akar, tanítani, amennyire lehet, és beszámolni arról, hogy mit csinál az egyesület.

Tessenek már most egy másik ilyenfajta egyesületet mutatni az országban, amelyik még ilyen kedvezményt is nyújt a tagjainak. Amelyiknek a figyelme még ilyenekre is kiterjed.

Ennyi kedvezmény bizonyára nagy, igen nagy áldozatokat követel. De nemcsak áldozatokat, hanem nagy munkát is, szorgalmat a vezetőség részéről. Mert azzal is tisztában vannak, akik az egyesület belső életét ismerik, hogy a vezetőség tagjai többet dolgoznak az egyesületért, annak tagjaiért, mint amennyit az egyesület viszont ő érettek tesz. De szívesen dolgoznak, szívesen fáradoznak, mert virágzóvá, nagygyá akarják tenni az együletet, gazdaggá annak vagyoni állapotát. Ez is egyik sajátossága a mi együletünknek, amiben a többi hasonló egyuletektől különbözik. Itt senki vagyont nem gyűjthet a saját maga számára, sem az igazgatóságban, sem a szerkesztőségben. Itt, ami tiszta haszon fennmarad, az egyesületé, a tagoké. Kamatot senkinek nem fizetünk, részvénytőkét nem törlesztünk, részvényeseknek jutalékot nem adunk. Mert tőkepénzeseink, részvényeseink nincsenek. Tőkepénzeseink maguk a tagok, tőkepénzük a befizetéseik. Ennek kamataiból enyhítjük a fájdalmat, a nyomort, a súlyos sorscsapásokat — és semmit egyebet. Mivel pedig ezekből bőven, nagyon is bőven juttat a gondviselés mindnyájunknak, feladatunk, céljaink nemességét senki kétségbe nem vonhatja.

És hogy ennek a feladatnak tényleg meg is felelünk, azt mindenki láthatja.

Ezek lettek volna, amiket szükségesnek láttunk most rövidesen elmondani. Egyrészt, hogy azokat, akik eljárásunknak egyik vagy másik okával nem lévén teljesen tisztában, meggyőzzük szándékaink és eszközeink tisztaságáról és őket az ellenünk táplált balvélemények helytelenségeiről felvilágosítsuk. Másrészt, hogy egyesületünk tagjainak és barátainak megkönnyítsük a feladatot, ha új tagok szerzése érdekében az egyület szélesebb körben ismertetni akarják és egy vagy más helyen a fent elmondott kifogásokkal találkoznak.

Tigris-kaland.

— Rosny H. J. elbeszélése. —

(L. Gy.) Ezelőtt másfél évvel két társammal a maláji szigeteken utazgattam. Egy szép nyári estén Nienwenhuis-ban kötöttünk ki.

Egy tuczat németalföldi ültetvényes lakik Szu-

matra szigetének e gyönyörű pontján; nagy számu malájiak és kínaiak szolgálják ki őket. Az ültetvények mélyen benyomulnak a fenséges őserdő közepébe.

A falu a szó teljes értelmében erődítvényekkel van körülvéve; ezen óvintézkedést nagyon is szükségessé teszi azon körülmény, hogy a tigrisek az utóbbi félszázad alatt két ízben csapatostól támadták meg a gyarmatot és felfalták annak összes lakóit.

Van den Ouwelandt ültetvényesnél meleg fogadtatásra találtunk; fából épült kastélyának erkélyén egy oly páratlanul szép estét élveztünk végig, amelynél az átláthatlan sötétséget időnként a hulló csillagok valóságos zápora váltotta fel.

— Sok embert ragadnak el a tigrisek? —
kértem a vadászkalandok elbeszélése közben a házi gazdánktól.

— Nem. Talán négyet-ötöt vittek el az utolsó tiz év alatt. Most már nem merik megtámadni a falut; több visszavert támadás után belátták, hogy céltalan küzdelmet folytatnának.

— Pedig sok tigris van e vidéken?

— Csak úgy hemzsegnek az erdőben, még fényes nappal sem tanácsos az erdő széléig menni.

Egy ideig kávét szűrösölgetve gyönyörködtünk a fenséges éjszakában, s azután nyugalomra tértünk.

II.

Másnap midőn felkeltem, házigazdánk már kint volt a mezőn. Reggeli után a ház körül bolyongtam; éppen azon gondolkoztam, hogy egy sétát tegyek a környéken, midőn egy félszer alatt egy pompás kerékpárt pillantottam meg.

A legkitünőbb amerikai gyártmány volt. Mint szenvedélyes kerékpározó, nem birtam ellentállani a kísértésnek, s két perc múlva már nyilsebes-séggel repültem a ház előtt elvonuló uton.

Öt-hat kilométer távolságra lehettem az erdő szelétől, s alig néhány perc alatt már is oda érkeztem. A végtelenségig terjedő őserdő látása egészen elbűvölt; hogy jobban élvezhessem, leszállottam a kerékpárról s alig néhány méternyire egy kis tó szelétől, leültem egy gránitköre.

Alig ültem le, ágreccsés vonta magára figyelmemet. Valami sulyos s mégis könnyű test utat tört magának a bozótban egészen a víz széléig. Szivverésem megállott. Melleme ölomsúlylyal nehezedett az aggodalom. Harmincz lépésre tőlem a hus-evők királya, egy roppant királytigris tűnt fel a tóparton.

III.

Pár perczig félelmes gyönyörrel szemléltem az aranyszemű óriási állatot.

Két-három lehajló pálmalevél által elrejtett helyemből nem mertem megmozdulni. Hogy kerékpáromat elérjem, egész az utig kellett volna kiennem. Ezt pedig nem tehettem anélkül, hogy a fenevad észre ne vegyen. Két-három szökéssel utól ért volna.

Ily rövid idő alatt gépemet talpraállítani és mozgásba hozni lehetetlen lett volna.

De még így sem menekülhetek, ha a vadállat üldözésemmre határozza magát. A kerékpár bizonyára gyorsabban megfut egy egész mértföldet, mint a tigris, de versenyezhet-e az első szökések rettenetes sebességével? Magam sem hittem s az első perczek

megdőbbenése után egész testemben reszkettem, szívem úgy vert, mint egy hatalmas kalapács s a szám teljesen kiszáradt.

Semmiféle fegyver sem volt nálam, még revolveremet is, melyet mindig magamnál hordok, a párnám alatt felejtettem.

Azon reményben ringattam magamat, hogy a roppant fenevad, az éjjeli zsákmánynyal jóllakva, csak szomját oltani jött a tóhoz.

De a tigris belemártotta ugyan nyelvét a vízbe, de csakhamar felemelte fejét és vizsgálni kezdte a környéket.

Fényes topáz színű szemeit lassan jártatta körül a bokrokon és a fákon. Lassu mozdulatai rettenetes perczek voltak reám nézve.

Előbb úgy látszott, mintha vissza akarna vonulni, majd egy madár felrebbenése által okozott zajra hirtelen megfordította fejét, szemei megvillantak, de semmit sem vett észre; nyaka úgy maradt, válla felé hajtván, s testtartása oly bájos és könnyed volt, mint a macskáé, amidőn lesben áll. Nyilván habozott, hogy merre menjen.

Most már nemcsak szívem, de agyam is hallhatóan lüktetett.

Vége a fenevad elhatározta magát. Ismét a tó felé fordult s egy lépést tett előre. Mindenesetre távolodott tőlem, mégis egy gyorsabb lépésére a félelem gyors elhatározást keltett bennem: felugrottam és két szökéssel a kerékpár mellett termettem.

Annyira izgatott voltam, hogy előbb észre se vettem, vajjon a tigris megmozdult-e vagy nem; de egy pillanat múlva, mialatt a nyeregbe ugrottam, már láttam, hogy roppant teste felegyenesedik, s hallottam hatalmas szökését.

E perczben hoztam mozgásba a gépet.

IV.

Izgatottságom daczára biztos kézzel és mozdulatokkal kezeltem a kerékpárt. Ugy tetszett, mintha teljesen magamhoz jöttem volna, mintha minden idegem vakon engedelmességedet volna akaratomnak, hogy a veszély elől menekülhessek. Két szempillantás alatt már a legnagyobb sebességgel repültem, s mintha már is előnyben lettem volna a tigris felett.

Az első száz méternél minden áron meg kellett tartanom az előnyt, mert nagyon valószínű, hogy az első ugrások után a tigris sebessége nem lesz oly félelmetes.

Kétségbeesett erővel dolgoztam, de a negyedik ugrásnál az előny alig pár lépésre kevesbedett; az ötödiknél már csaknem elért; a hatodiknál talpával a kerék tömlőjét érintette.

Elveszettnek hittem magamat. Erőfeszitésem haszталannak látszott. De ez elhibázott ugrás folytán a tigris veszített sebességéből, s a nyolczadik ugrásnál már ismét előnyt nyertem felette.

E szédületes pillanatokban egy jó gondolatom támadt: az ut baloldalán egy körtefa állott, erre felé fordítottam a gépemet, s a fa lehajló ágai alatt repültem át, sejtve, hogy a fa ágai miatt a tigris ugrását megkurítani lesz kénytelen.

Bárha már a legnagyobb sebességet elértem, mégsem volt reményem, hogy menekülhessek. Éreztem, hogy ellenfelemnek egy pár sikerültebb szökése végét veti a kétségbeesett versenynek.

A következő pillanatban már ismét csaknem a hátamon volt a fenevad, de mialatt a karmai a

kereket horzsolták, egy hosszú és igen keskeny pallót pillantottam meg magam előtt, mely egy öntöző csatornán vezetett keresztül.

Ez újra bátorságot öntött belém: sejtettem, hogy a tigris kissé habozni fog a padló előtt, s ez némileg késleltetni fogja utjában.

És csakugyan így történt. A csatorna másik partjára érve mintegy 10 lépés előnyt nyertem.

E feletti örömben még nagyobb erőt fejtettem ki.

A következő pillanatokban a tigris csaknem behozta ugyan e távolságot, de már szemmel láthatólag nem szökött olyan könnyedén. A derengő reménysugár tartott fenn s a távolság most már állandónak látszott. Néhány száz métert haladva, örömmel tapasztaltam, hogy üldözőm mindinkább maradozik mögöttem.

Egy lejtőnél fékezés nélkül, bomba módjára repültem előre, s ismét néhány méter előnyt nyertem.

Már a diadal érzése dagasztotta keblemet. Megmentettnék hittem magamat.

Egy újabb körülmény ejtett rémületbe: egy banán-ültetvény bejáratánál egy lombos ág zárta el az utat. Valószínűleg a munkások dobták oda.

Már nem volt időm, hogy kikerüljem, de ily körülmények között leszállnom sem lehetett.

Azonnal elhatároztam tehát magamat s villámgyorsan átrepültem az akadályon.

Szerencsétlenségemre oldalhajlás közben megíngottam, s hogy az egyensúlyt el ne veszítsem, meg kellett lassítanom futásomat.

A ragadozó azonnal észre vette balesetemet, kétségbeesett erőlködéssel utánam iramodott, s már szinte láttam a pillanatot, midőn rettenetes körmei közé kerülök.

Ugy éreztem magamat, mintha ájulás környékezne, fejem szédült s kezdtem megbarátkozni a halál gondolataival.

De mindez csak egy pillanatig tartott.

Az élet ösztöne újra feltámadt bennem s teljes erővel igyekeztem menekülni; ez volt az utolsó erőlködés.

V.

Bárha villámsebességgel szökött is a tigris, a kerékpárral mégsem állotta ki a versenyt.

Csakhamar felhagyott az üldözéssel, talán azért, mert belátta annak czéltalanságát, de talán még inkább a falu közelsége miatt.

Mindazonáltal teljes sebességgel haladtam egész a kastélyig, s csak itt tört ki belőlem az élet öröme, s csak itt voltam képes átgondolni, hogy mily rettenetes veszélyben forogtam. Örömmel töltött el az a gondolat, hogy a legveszedelmesebb fenevadak egyikét győztem le gyorsaságban.

Azóta áldom a kerékpár feltalálóját, a folyton kutató, nyomozó emberi elmét, mely kiemelte a lassan mozgó állatok sorából az embert, s lehetővé tette, hogy a leggyorsabb állatokkal is felvegye a versenyt.

Állatok elítélése.

A néphumor hazánk egyik vagy másik városáról fentartotta azt a nevezetes regét, hogy a város egykori lakosai egy jámbor dongót, mert a város polgármesterének orrát megcsipte, egész komolyan arra ítélték el, hogy a város tornyából ledobassák

s így merényletéért szörnyű vég érje. Hasonló humoros adatok más nemzeteknél is találhatók. Jelenleg azonban azokról a komoly ítéletekről akarunk szólni, melyek különösen a középkorban hozták az állatok ellen, az akkor csaknem általában elterjedt babonás nézet alapján, hogy az állatok is követnek el előttük rossznak ismert dolgokat, különösen, ha a gonosz szellem megszállja őket.

A legrégebbi ilyen hiteles adatot 1266-ból találjuk, midőn Párisban egy gyermeket megevett disznót hivatalosan égettek el. Hasonló eset történt 1366-ban Falaiseban (Franciaország). Jacet napszamos másfél éves fiacskájának arcát s egyik karját összerágta egy kocza. A bíró parancsára a hóhér a bűnös disznónak megfelelő testrészeit nyilvánosan s a bíró jelenlétében levágta s azután az állatot felakasztotta. Nevezetes, hogy a végrehajtás előtt az állatra nadrágot, mellényt és keztyűket huztak s emberarcot ábrázoló álarcot tettek reá. Ez a végrehajtás Falaise városának az akkori érték szerint 10 sol és 10 denierjébe került s a hóhér a keztyűkért még külön 10 solt kapott (egy sol körülbelül egy sounak felel meg).

Németországban 1456-ban Oppenheimban két disznót elevenen ástak el, mivel egy gyermeket felöltöztettek. 1553-ban Frankfurtban hasonló bűnért a disznókat kivégezték s a Majnába dobták. Schweinfurtban 1576-ban is felakasztott a hóhér egy disznót, de a város lakói már nagyon rossz néven vették az akasztófa »megszentségtelenítését«, úgy hogy a hóhérnak a városból el is kellett menekülnie, ami nem akadályozta meg, hogy e város lakóit »disznó-akasztók« gunyéval illessék. Ansbach város lakóinak gunyveve pedig a »farkas-akasztók« hasonló okokból. 1685-ben Ansbach környékén egy farkas több nőt s gyermeket tépett szét s a babonás nép azt hitte, hogy ez nem közönséges farkas, hanem a nemrég elhunyt polgármester, ki a népet nagyon sanyargatta s ki a szóbeszéd szerint házának padlásáról nézte végig saját temetését. A farkast elfogták, behozták a városba, felöltöztették szépen, sőt még oly szakállat s alhajat is tettek reá, aminőt a polgármester viselt s azután ünnepiesen felakasztották.

Más állatok sem voltak kivéve ily büntetések alól. 1389-ben halálra ítélték egy lovat, mely egy embert agyon rugott. 1405-ben egy ökröt akasztottak fel s 1499-ben egy másikat, mely egy serdülő leányt ölt meg. Még 1621-ben is azt az ítéletet hozta a lipcei egyetem jogi fakultása, hogy egy asszonyt megölt ökröt félreeső helyen ölessék meg s temetetlenül ássák el s az ítéletet végre is hajtották rajta. Bécsben egy kutyát, mely egy előkelő városi tanácsos lábába harapott, arra ítélt a törvényszék, hogy egy évig s egy napig zárva legyen a bolondok szekrényébe, ahol különösen a lázongókat s zavarcsinálókat állították ki pellengérré. 1610-ben egy pár veszett kutyát, mivel egy ferenczrendi barátot is megmártak, törvényszéki ítélet folytán a hóhér ütött agyon.

Még az egereket sem kimélték. 1519-ben St. Stils tiroli község egyenesen beperelte az egereket, hogy sok kárt okoznak. A bíróság külön védőt rendelt ki az egerek számára. A tárgyalás napján egész rendben megtörténtek a különféle vád- és védbeszédek és viszonzalások, és kimondatott az ítélet, hogy a kárt okozó állatok kötelesek Stilf mezőiről és rétjeiről 14 nap alatt elpusztulni és

soha többé nem térhetnek oda vissza; a védő javaslatára azonban a gyöngö koruaknak és az anyai örömök elé nézőknek újabb 14 nap engedtetett, de azt már nem engedték meg nekik, hogy az elvonuláskor a kutyák és macskák ellen megoltalmaztassanak. A törvényszék nagyon óvatosan járt el, midőn nem nyilatkoztatta ki, hogy minő büntetés érje azokat, kik az ítéletnek makacsul nem engedelmesskednek.

A világi hatóságokkal egyenlő szigorral járt el az egyházi A 8-ik században Szt. Firmin a még addig lakatlan Reichenau szigeten feltűzte a keresztet és számüzte a kigyókat, varangyos békákat és mérges férgeket, melyek a legenda szerint csakugyan csapatostul hagyták el a szigetet, hol még kevéssel ezelőtt is hittek ily egyházi átok foganatában. Midőn 1732-ben Lucern kantonban a pajorok (cserebogár-bábok) mindent elpusztítottak, Füssen zárdából Szent Magnus botját hozták elő a férgek elűzésére és azt processzióban hordták szét a mezőkön, különféle szent mondások és ördögűző mondókák mellett.

Valóságos pert is folytattak az egyház emberei Chur püspökségben a cserebogarak ellen. Háromszor idézték őket törvényszék elé s mivel kiskoruság miatt nem jelentek meg, gondnokot neveztek ki számukra, ki védő beszédében felhozta, hogy ők is Isten teremtményei, hogy emberemlékezet óta laknak e vidéken s nem lehet őket életműktől megfosztani. A törvényszék újra számüzte a bűnösöket Graubünden félreeső vidékeire; elmentek-e oda? nem tudatik.

1479-ben Bern város bölcs tanácsa idéztette meg a cserebogarakat s más kártékony férgeket a lausannei egyházi törvényszék elé, mely a vádlotaknak külön védőt rendelt ki. A tárgyalás eredménye folytán a lausannei püspök kimondta reájuk az egyházi átkot, sőt egyuttal a nádályokra is, melyek a halakat megölik. Protestáns lelkész is mondott ily egyházi átkot 1559-ben a drezdai verebek ellen, különösen azon bűnükért, hogy Greyszler Dániel nagytiszteletű ur prédikációját éktelen lármájukkal nagyon zavarták.

Nem érdektelen egy bázeli kakas esete sem, melyet, mivel tojást tojt, melyből, a közhit szerint, a rettenetes baziliskus kelt volna ki, 1474-ben nyilvánosan eretneknek nyilatkoztattak ki s ünnepiesen elégették. Nevezetes tojások azóta is jöttek napfényre. 1569-ben Lothringiában egy tojás sárgája nagyon hasonlított turbános török főhöz s a szakáll s haj helyén kigyók tűntek fel s a tojás fehérjét megevő macska azonnal elpusztult: de e tojás tyuktól eredt s azt nem büntették meg; a kakasoknak ellenben a bázeli példás büntetés után — ugy látszik — teljesen elment a kedvük a tojástól.

Ámde nem szükséges, hogy a nagyvilágot járjuk, ha az ilyen bolondériákról van szó. Megesett ilyen dolog, nem is egy, minálunk is.

Főként a döghei atyafiak büszkélkednek egy ilyenfajta históriával, de csak amugy csendesen, maguk között.

Hát ugy esett a dolog, hogy a szekér elgázolt egy malacztot. Persze hogy törvényre került a história s a bölcs kupaktanács soká és komolyan tárgyalta az ügyet, hogy ki legyen itt voltaképen a hibás? A lú? Az nem lehet, mert azt hajtotta a kocsis, annak mennie kellett. A kocsis? Az sem, mert annak a háta mögött ült a gazda, aki paran-

csolta, hogy »hajts!« Hát neki hajtania kellett. A gazda? Már micsoda igazság volna az, hogy egy koszos malacz sorjában egy féltelkes gazda találta-tódjék a hibásnak? A szekér? Az sem lehet, mert annak forgott a kereke, meg a lú is huzta, hát annak is mennie kellett! Ki legyen hát, ki? A malacz? Rittig, megvan! A malacz a hibás. Mert miért és hogyan merészelt ő a szekér elé szaladni, mikor ötet sem lú nem huzta, sem kocsis nem hajtotta, sem gazda nem zavarta, sem kerék nem forgatta?!

Denique, a malacz előhozatván, a szentencia előtte felolvastatott, ő kisdísznósága a falu deresére felfektetett és tizenkét mogyoróshajtás rajta elhegedültetett.

Azóta szól ugy a nóta, hogy:

*A döghei poczosok
Megcsapták a malacztot.*

A pestis.

Egy idő óta nyugtalanító hírek érkeznek a közel Keletről s a dél-francia partokról, a multkoriban pláne azt hallottuk, hogy Londonban hat olyan embert földeltek el, aki pestisben halt meg. Rettentő nyavalya, de ma már még sem olyan félelmetes, mint volt, például tiz esztendő előtt: ismerjük jól s van módunk védekezni ellene.

Hogy mi a pestis tulajdonképen és mi az eredete, azt 1894 óta tudjuk egész bizonyosan. Pasteur egyik kitünő tanítványa, Yersin orvos, küzdött meg a rettegett szörnyeteggel s ő fogta görcsö alá. Yersin találta meg a pestises betegek váladékában a pestis bacillusát, kimutatván, hogy az a betegség okozó csirája. A pestis-csirával beoltott majom tizenkét óra multán beteg s végigkísérhetjük rajta a betegség összes, rohamosan jelentkező tüneteit; a pestises tüvel megszurtt testrészt hajlásában daganat keletkezik — beáll a láz, a teljes elgyöngülés, néhány nap mulva a halál. Azután, ha megvizsgáljuk a daganat tartalmát s az állat testét, ugyanazokat a mikrobákat találjuk meg benne, a melyeket Yersin a pestises embertestben talált s ennek a mikrobának, tovább oltva, hasonló lesz a hatása.

Ismervén az okot, lássuk, mint kezdődik a betegség. Rendesen egész hirtelen, egyszerre. A beteg heves főfájásról panaszkodik s ég a torka; nézése fáradt, arcza sápadt, alig bírja magát. Kitor a láz. Túrhetetlen szomjuságról panaszkodik; hányni kezd, hasmenés veszi elő, izzad, olykor orrávére is megered. A végtagok kihülnek, érverése alig van, lassu és rendetlen. A harmadik nap jelentkeznek a daganatok, a pestises bubok, előbb rendesen a hónaljban, a nyakon, az ágyékhajlásban, a fültő alatt; a test lencse nagyságu, mélypiros, kékes, olykor fekete foltokat hány — s ez már a halál. A betegség harmadik napjától a hatodik napig szokott beállani a halál, legtöbb esetben a negyedik napon.

Yersinig azt tartották, hogy biztos szerünk egyáltalában nincs a pestis ellen s a védekezésre szorítottunk. Ma már van biztos orvosság, — Yersin megtalálta a pestis szérumát. Fölfedezése folyamán ugyanezt az eljárást követte, a melynek révén Roux orvos a difteritisz ellenszerére talált.

Eljárása a következő volt: a pestis-bacillus kulturából beoltott egy lovat. A lovon heves láz vett erőt. Mihelyt ez a láz mulófélben volt, ismét beol-

totta a lovat s folytatta az eljárást mindaddig, míg az állat egyáltalában érzéketlenné nem vált az alkal-mázott dózis iránt — s ekkor megvan a pestis széruma. A szérumot kipróbálta. Tíz tengeri nyulat oltott be egytized ccentiméter kubusnyi szérummal s nyomban pestis-bacillust is oltott beléjük: a kis a kis állatok nem pusztultak el. Tíz más tengeri nyul, a melyekbe csak ugyanannyi pestis-bacillust oltott, hamarosan fölfordult. Yersin kipróbálta szérumát más, nagyobb állatokon is, — az eredmény teljes volt. Akkor aztán lement India pestises vidé-keire szérumával s az eredmény ott is diadalmas volt. A bubos pestis száz beteg közül nyolczvan-kilenczvenet szokott megölni. — Yersin száz beoltott betege közül heten haltak meg; huszonhatra két haláleset csak! És ezek is későn kerültek oltás alá. A kiket a betegség jelentkezésének első napján oltott be, azok, huszonnégy óra multán, veszélyen kívül voltak, mindannyian. Tíz, egész husz gramnyit alkal-mázott a szérumból; ha második nap került csak nap oltás alá a beteg, hármincz-ötven gram, harmadik negyven-ötven gram szérum kellett. Negyedik nap még több. Négy beteg közül, a kik betegségük ötödik napján kerültek csak oltás alá, kettő meghalt, bár hatalmas adagot kaptak a szérumból. . . . Így hát valamivel nyugodtabban nézhet Európa e rettegett veszedelem elé.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Vasuti hírek. A december 1-én közlekedett 404. sz. gyorsvonat Füzes-Abony állomásról való kihaladása közben horzsolódott egy tolatott kocsi-csoporttal. Két mozdony, két üres személykocsi és egy kalauzkocsi megrongálódott, a kocsik ki is sikamlottak. Utasok és vasuti személyzet közül szerencsére nem sérült meg senki.

November 30-án Budapest-Ferencváros állomáson két mozdony oly erővel ment egymásnak, hogy az egyik mozdonyvezető, Nagy J. jelentékenyen megsérült.

A vasuti altisztek egy Országos Vasuti Otthon megteremtésén fáradoznak, melynek alakuló közgyű-lését december 8-án tartják meg Budapesten.

A világ legnagyobb személy-pályaudvara jelen-leg az északamerikai Egyesült-Államok Szt.-Louis városában van. A csarnok maga 214 mtr. hosszú és 183 mtr. széles; nem kevesebb mint 30 vágány van benne. Most nyílt meg

A világ legnagyobb távirda-állomása a londoni központi távirdahivatal. 1226 távir dai készülék és 200 telefon-készülék van benne. 2470 távirászt, 1200 távirásznót és 900 sürgöny-kihordót foglalkoztat állandóan. Naponta 140.000—150.000 táviratot vesz fel vagy továbbít a világ minden tája felé.

A pályaudvarok portásaira is rátalálnak az újabb kor találmányai. Bécsnek egyik pályaudvarán ugyanis fonográfokat állítottak be a várótermekbe s a portásnak csak egy-egy bizonyos gombot kell megnyomnia, hogy a készülék a maga recsegő, fület haso-gató hangjával végigkiabálja szükséges állomás-neveket. És miután Bécsben már megpróbálták ezt a dolgot, mi sem természetesebb, hogy nemsokára — miná-lunk is gyönyörködni fognak benne a zónás ingyen utazók.

Egy gyermek tragédiája. Megható történet-

ről emlékeztek meg a napokban majd az összes ujságok. Polyánka községben ugyanis Nagy József 14 éves fiu pisztollyal agyonlőtte magát. A szegény gyermeknek egymás után haltak el szülei s ezt ő annyira szívére vette, hogy búskomorra lett és kétségbeesésében pisztollyal vetett véget szencsétlen életének.

A köd, a vasutaknak és a vasuti alkalmazot-taknak ez a leggyilkosabb ellensége, ilyenkor kezdi szedni a maga áldozatait. Ellenc nincsen védekezés. mert ő az, ami megfosztja az embert legfontosabb figyelő szervétől, a szemtől; egyszerűen vakká tesz. És mégis, milyen szerények, mennyire ártatlanok a nálunk észlelt ködök az angolországi, a londoni kö-dökhöz viszonyítva! Ezek a londoni ködök szinte hirhedtekké váltak már az egész világon és aki azokat saját szemével nem látta, csak nehezen tud magának képzeletet alkotni roppantul kellemet-len mivoltukról. Az ilyen ködös napok az egész forgalomnak és üzleti, meg hivatalos életnek más irányt adnak. Azután meg drágák; roppant sok pénzébe kerülnek mindenkinek. De különösen a vasuti társulatoknak. Mert noha például egy-egy durrantyu csak 3 fillérjűkben van is, annál az óriási mennyiségnél fogva, amely az ilyen ködös nap fo-lyamán elpocsékolódik, rengeteg kiadást képvisel. Az ottani igen sűrű forgalom mellett a sok vasut vágányai — még bent a pályaudvarokon is — szinte spékelve vannak durrantyukkal, mert ez az egyet-len jelzőeszköz, amelylyel ilyenkor a mozdony-személyzettel értekezni lehet. A kisegítő örök és munkások száma is ezrekre megy s ezeket, vala-mint a külső szolgálatnál alkalmazott összes sze-mélyzetet három óránként melegítőkkal kell ellát-niok, hat óránként pedig felváltatniok. A lakosok azért szidják ezt a ködöt, mert ameddig tart, a nap-pali órákban minden földszinti lakónak, akinek utczára néző ablakai vannak, és minden üzlet-, raktár-tulajdonosnak stb. állandóan kivilágítva kell tartania ezen ablakokat, kirakatokat stb. Egy nyolcz óra hosszat tartó köd a londoniaknak átlag 1³/₄ millió koronájukba kerül. Hanem azért ott is van, aki ilyenkor nevet: a gáztársulatok és villamossági vállalatok.

Braziliában a távirati huzalokkal igen sok baj van. A drótok a tropikus gőzben hamar meg-rozsdásodnak s egyes helyeken 6—8 hó alatt a rudak is elrothadnak, míg naplementekor a hirtelen beállott hideg a huzalokat szétszaggatja. A buja növényzetet a távir dák felügyelői alig tudják el-pusztítani s egész sereg állat van, mely előszeretettel ássa ki a rudakat, vagy madár, mely ide rak fész-ket, de oly fészket, mely a táviratozást meggátolja. Este a tömegesen repülő madarak szét is tépik a sodronyokat. A Braziliában óriási tömegben elő-forduló méh- és hangyafajok sokszor rágják meg a rudakat s a pókok oly sűrű hálókat fonnak rajtuk, hogy különösen nedves időben egészen elvonják a villamosságot. Legtöbb veszedelmet okoznak mégis a tropikus zivatarok, midőn a vihar és villám az egész hálózatot széttöri, bármily jó anyagból készül-nek is. Talán sehol a földön nincs ország, hol a távirói intézmény fenntartása oly költséges volna, mint Braziliában.

A civilizáció terjedésére a négerek között érdekes például szolgálhat, hogy Ova királya Herero-ban közelebb egy hamburgi szabót, ki neki disz-öltönyt csinált, udvari szabójává nevezte ki.

SZÉPIRODALMI RÉSZ.

Az áruló.

Regény.

— Irta: M. Z. —

(Folyt.)

VI. Az ítélet.

A viharos éjszakát nagyon izgalmas nap követte a lydenburgi bányatelepen.

Már a kora hajnali órákban sűrű embercsoportok állottak körül az egyes bányákat. Egyik részük irtózatossan lármázva és káromkodva, megfenyegetődve, a másik rész nyugodtan, csendesen, de annál elszántabb határozottsággal. Amazok voltak az aranykeresők, a bányák bérlői, emezek a bányatulajdonos burok.

Mint a villám, terjedt el még az éjszaka folyamán az egész bányatelepen annak a hire, hogy a burok fegyveres kézzel és nagy tömegekben fogták körül a telepet, a szombatra tervezett lázadás szellemi szerzőjét, Taylort, valamint annak főczinkosait lefegyverezték és elfogták. Mikor pedig a még szabadon lévő bányászok hajnalhasadtával mindenünnen a bányák felé siettek, ezeket már jól felfegyverzett burok állottak körül, akik senkit sem engedtek be többé a bányákba.

Az arany- meg gyémántvadászok, bár ehhez nagy kedvük lett volna, mégsem merték megtámadni a burokat; mert azok csodálatosképen igen nagy csapatokban jelentek meg egyszerre. A bányászok szolgálatában álló kafferek, akik mint napszamosok segédkeztek a bányamunkáknál, most nem képezhettek segítséget, mert azok a nagy harc hírének hallatára még az éjjel mindnyájan megszöktek. Különben is, ha rajtuk mulik, ők mindig szívesebben állottak volna a burok, mint a kalandorok részére.

A nap is feljött már az égre s az ellenségek még mindig egyforma hangulattal állottak egymással szemben.

Egyszerre mindannyiok figyelmét egy lovas csapat kötötte le, mely a legközelebb fekvő bur tanya felől lassu ügetésben közeledett a bányákhoz. A kerület rendőrparancsnoka volt — aki, melleleg megjegyezve, a vidék leggazdagabb burjainak egyike vala — néhány kísérelőjével. A kísérelőben ott voltak a többi között Maston, Lebordier és Fritz is, míg a szegény Duwal az ágyat nyomta az éjjeli küzdelemben kapott sebe folytán. A parancsnokot a maga csekély sérülése látszólag nem feszélyezte.

A csapat a legközelebb eső bányához ért. Hirtelen csend támadt, mindenki kíváncsi volt a készülő dolgokra.

A bur parancsnok pedig, miután sastekintetét előbb néhányszor végigjártatta a dühös kalandorok vad csoportján, harsány hangon adá ki a rendeletet:

— A transzváli kormány nevében! A lydenburgi arany- és gyémántbányák üzemét beszüntetem. Akinek ebben a kerületben földbirtoka nincsen, huszonnégy óra alatt e kerületet elhagyni tartozik. Mert ha bárki ilyen idegen, kellő igazolás nélkül, a jelzett időn túl itt találtatik, azt csapataink a haza ellenségének tekintik és vele azonképen fognak elbánni.

A bányászok csoportjából előbb egyes vad fel-

kiáltások, majd általános és éktelen káromkodás — hallatszottak. A burok nem feleltek reá semmit, csak puskacsöveiket fordították arrafelé. Hát ez is felelet annak, aki érteni akar belőle. A bányászok pedig értettek, mert kezdtek erről a helyről ők is elvonulni, a bur parancsnok és kísérelőinek nyomában, folyton szitkozódva és fenyegetődve. Nem csoda. A parancsnok kijelentése nyílt hadüzenet volt és egyenesen nekik szólott; mert ők voltak azok, akiknek földbirtokuk nincs és akiktől, ezt jól tudták, a burok semmiféle igazolást elfogadni nem fognak.

Ez a jelenet a nagy kiterjedésű telepen, minden egyes bánya mellett ismétlődött. A bányászok utoljára is egy csomóba verődve össze, komolyan kezdtek még nyílt ellenszegülésre is gondolni, noha látták, hogy itt olyan túlnyomó erővel állanak szemben, amely felette veszélyessé válhatik reájuk nézve. Csakhamar tényleg be is következett, aminek ilyen féktelen, vad és a dühtől elvakított söpredék között bekövetkeznie kellett; amely söpredék a maga kincssovár hajlamait látta veszélyeztetve s a maga reménységét látta épen akkor tönkremenni, amikor már szinte kezei között, a tulajdonában hitte a drága bányatelepet.

A legszűz bánya mellett ugyanis, mikor a bur parancsnok a kiutasító rendeletet harsány hangon kihirdette, a nyomában jött és idáig tetemesen felszaporodott kalandorok csoportjából egy pisztolylövés durranása hallatszott s a parancsnok azt is hallotta, mint füttyül el a golyó a feje mellett.

Most azután a burok mutatták meg, hogy ők mit tudnak. A meglepetés pillanata még tartott, a revolvercsövből kiszált lőporfüst talán még el sem oszlott a levegőben, amikor a bur puskák közlől és távolból oly iszonyu visszhanggal feleltek erre az egy dörrenésre, hogy a kalandorcsoport fele a földön fetrengett vérében... Még néhány revolverlövés, még egy sor fegyvertűz s a bányászok csapatából az, aki még talpon volt, eszeveszett futásban keresett menedéket. De még eközben is itt marasztottak a bur golyók egynéhányat közülök — örök pihenésre...

Lydenburg, az országnak egyik legdusabb bányakerülete és leggazdagabb tartománya, meg volt mentve. Most már jöhetnek az angol katonák, állötözetekben, a szombatra tervezett rablómerénylet-hez. Jó bur puskák várnak reájuk minden uton, minden ösvényen, minden hegyszakadékban.

Most már jöhetnek!...

Isten szabad ege alatt, a forrón letűző déli nap izzó hevében, törvényt ülnek egy szabad nép emberei az elnyomatásukra, a leigázásukra sóvár, hitvány, egy másik nemzetnek fia fölött.

Ez a gyermek méltó a maga nemzetéhez, ez a nemzet méltó az ő gyermekéhez. Minden szent előttük, amit az emberiség nemesnek, szépnek, igaznak ismert el, de csak addig, amig hasznuk van belőle. Tele szájjal ordítják bele a világba, hogy ők a népszabadság felkent lovagjai, önzetlen megoltalmazói, de csak addig, amig a zsebük érdeke, a kapzsiságuk és telhetetlenségük az ellenkezőt nem kívánja. A pénz az ő Istenük és készek ennek feláldozni tisztességet, becsületet, sőt embertársaikat, nemzeteket, rokonai-

kat — csak ezt az ő egyedüli és igaz istenségüket hizlalhassák fel velük. A bűn, ebben az érdekből elkövetve, nem bűn az ő szemeikben. Az árulás, az erőszak — nem árulás és nem erőszak, mihelyt ennek az istenségnek szolgálatába szegődik.

Ilyenek voltak az angolok. És ilyen volt az ő délafrikai ügynökeik leghírhedtebbjeinek egyike, James Taylor . . .

A bur-tanya tágas udvarán, egy nagy, nyitott szárnyékban ül a rögtönzött bíróság. A lydenburgi kerület parancsnoka maga elnököl.

Előtte áll, a kiállott hosszú betegségtől még sápadtan, James Taylor. Arcvonalai az elfojtott dühtől s a kétségbeesés kínzó érzetétől egészen el vannak torzulva.

Sejti, hogy immár elérkezett a vég kezdete.

— James Taylor — kezdi az elnök szigorú, határozott hangon — ön azzal van vádolva, hogy ismételt árulást követett el azon ország ellen, amely ország önnek oltalmat adott és amely ország önt polgárává fogadta. Árulást követett el ezen hazája ellen olyan okokból, amelyek a legaljasabbak, a legnyomorultabbak: anyagi érdekből, haszonlesésből . . . Ön azzal van vádolva, hogy gyilkos merényletet követett el békés utasok ellenében, akik önt jogosan a táboruk kirablásának gyanújával illették . . . Ön azzal van vádolva, hogy értelmi szerzője volt annak a rablótámadásnak, mely egyik barátjának vezetése alatt, gaz kalahári rablók által, egyik békés polgártársunknak farmja ellen gyilkos és rabló szándékkal a közelmúlt napokban intéztetett . . . Ön azzal van vádolva, hogy az elmúlt éjszakán két békés idegent erőszakosan és jogtalanul elfogott, bántalmazott és azokat életveszélyes fenyegetésekkel illette, sőt azokat bizonyára végre is hajtja, ha idejében közbe nem lépünk . . . Elismeri ezeket a vádakokat és van-e valami mentsége reájuk?

Taylor sötéten jártatta körül a tekintetét. Majd sziszegve tör ki belőle:

— Mit komédiáztok velem? Akasszatok fel, de ne akarjátok a dolognak azt a színezetet adni, mintha törvényesen járnátok el!

— Arra is rákerül majd a sor — nyugtatá meg az elnöklő parancsnok, — de előbb a magad igazát óhajtánánk hallani.

— No, ha olyan nagyon kíváncsiak vagytok reá, hát megmondom. Röviden végezhetek. Azok a békés utasok, akik ellen én azt a bizonyos gyilkos merényletet követtem el akkor éjjel a táborban, az én legprivátabb ügyem elvégzésében zavartak meg és ráadásul még egy golyót is röpitettek a bordáim közé, melyet még most is ott hordok. Vagy mi közük volt nekik ahhoz, hogy én a szeretőmet látogattam meg? Csak természetes hogy mikor ezekkel az én gyilkos jó barátaimmal itt találkoztam az éjjel, a csapszék előtt, amint harmadik czimborájuk után tudakozódtak, — aki viszont a szeretőmet akarta elcsábítani — csak természetes mondom, hogy egy kissé leszállítottam őket a lóról. Nem egyéb ok miatt pedig, minthogy rendezzük egymással a számadásunkat. Ehhez csak volt jogom, vagy mi? Hogy az a számár Lockwood a Veeldereren farmját éjnek idején megtámadta, arról én mit tehetek? Bizonyosan az a bolond vöröshaju asszonya készítette reá, hogy tegye meg. Annak a farmon volt a gyereke és azt kívánta egyszerre olyan nagyon látni. Meg is kapta a magáét, a számár. Az meg már az ostobaság netovábbja rám fogni, hogy én ezt az országot bár-

kinek és bármiért elárultam volna. Ugyan kinek? Ugyan mennyiért? Hol vannak a tanuk reá? Gazok mind, akik ezt állítani merik.

A tanuk pedig merték állítani. Sorban állottak fel és járultak az elnök elé a pretóriai parancsnok küldöttei, akik a lydenburgi kerületet a készülő veszedelemtől siettek volt értesíteni és szemébe mondták Taylornak az árulások és kémkedések egész bűnlajstromát, amiket éveken át a burok ellen, az angolok érdekében tett. Majd jött Maston, hogy szemébe mondja a pretóriai szállodában szőtt gonosz cselszövénynek minden részletét. Majd jött Fritz, aki egy levelet mutatott fel, melynek megpillantásakor Taylor erősen megtántorodott. Fritz fel is olvasta ezt a levelet. Az állott benne, hogy az angol kormánytól a lydenburgi bányák megszerzéseért Taylornak ígért huszezer forint felét Taylor az ő barátjának, Charlie Lockwoodnak engedi át, ha viszont ez — szükség esetén a kafferek segélyével — megszerzi neki a szép és gazdag Veeldereren farmot. Ahová Taylor a bányák megszerzése után visszavonulni szándékozott, hogy ott a magányban egészen az ő régi szerelmének élheszen — Mistress Baxton oldalán A rablótámadás költségeit Taylor viselendi, stb. stb.

— Az ördögbe is — ordított most közbe Taylor — hogy ezt a gaz német ficzkót nem tudtam még az éjjel elnémitani! Hát igen, tudjátok meg, bitang parasztok, hogy én követtem el ezt is. Felakaszthattok, de azt mondom nektek, hogy az angolok előbb-utóbb mégis betarisznyáznak, az ördögök meg elvisznek benneteket! Hogy vesszettek ki mind . . .

Még tovább is káromkodott volna, de a parancsnok intésére a háttérből elősietett néhány atlétatermetű kaffer és . . .

Az éjjeli vadak a pusztában ijedve ugrottak el egy magánosan álló kenyérfa mellől, mikor a szellő susogni kezdett a gallyak között s a legalsó ágak egyikén függő egy emberi alakot himbált ide-oda a levegőben . . .

Mistress Baxton pedig várhatott a pretóriai hotelben az ő Jimmyjére, és ábrándozhatott arról a magányról, melyben együtt fogják átélni napjait — boldog szerelemben.

(Vége köv.)

Id. Ráday Gedeon gróf †.

Országszerte ismert alakja a magyar közéletnek hunyt el a múlt hó 29-én. Id. Ráday Gedeon gróf már évtizedek óta nyilvánosan nem szerepelt sehol, és tán legtöbbnek tudomása sem volt róla, hogy Szegednek egykori vaskezü és rettenthetlen bátorságú kormánybiztosa még eddig életben volt. A hatvanas évek szereplő embereiben az emlékeknek egész sorát kelti fel az elhunyt öreg ur neve. Sokan élnek még Szegeden és környékén, akik ennek az embernek súlyos kezét egykor érezték, vagy vezetése alatt dolgoztak és oltalmát élvezték.

Ráday gróf akkor került felszínre, mikor az elnyomatás korszakán tulesve, az országnak az időközben elharapódzott betyár-romantikával le kellett számolni és a kétes vagyonszolgálatot újra helyreállítani azáltal, hogy az előbb türt bontó elemeit a társadalomnak megfékezze.

A szabadságharcban küzdő szegénylegény-csapatok a felkelés leveretése után ugyanis régi

foglalkozásukat ismét felkeresték és az utonállás, rablás, gyilkolás oly mindennapivá vált, hogy egyes vidékek a legsürgősebb szükségét érezték annak, hogy a rend, habár a legkiméletlenebb eszközökkel is, végre-valahára helyreállítsák. Az alföldi félre-esebb faluk, a pusztai csárdák megteltek betyárokkal és orgazdákkal és maga a nép volt a leghűségesebb pártfogója minden rablóbandának, hogy az akkori gyűlölt zsandár-szisztémának, ahol csak lehet, útját állja.

A mi eleinte csak virtuskodás volt inkább, mint gonosz indulattól sugallt vagyonharácsolás, megrögzött gonosztevők vezetése alatt csakhamar veszedelmes fekélye lett a magyar Alföldnek és az ország csak akkor látta, hová vezetett az alföldi betyárvilág türe, amikor már annak elfajulása és tulkapásai ellen a törvények és intézmények kere-tén belül nem lehetett védekezni.

Ezeknek a rablóbandáknak megfékezésére nyerte meg a kormány Ráday Gedeon grófit.

Mint teljhatalmu királyi biztos került Szegedre. Rátermett magyar emberekből válogatta össze személyzetét. Vizsgáló bírái és biztosai segítségével, de sokszor saját élete kockáztatásával fogdosta össze a rablókat, orgazdákat és szövetségeseit, melyek közt sokszor Szeged legelőkelőbb és legvagyonosabb polgárai voltak. A leghírhedtebb rablók fészkeibe elment személyesen egy-két megbízható emberével, és úgy hozta őket a szegedi csillagbörtönbe, ahonnan azután alig, vagy csak évek múltán került ki egyik-másik.

Vaskezének súlyát most is emlegetik az Alföldön és a szegedi várnak a tiszaparti sétaterén regényeskedő kis maradéka sokat tudna beszélni a megkínzott emberek sóhajairól. A legkiméletlenebb szigorral lépett fel és soha sem tudta senki, mikor kerül be a szegedi várba, de még kevésbé, hogy mikor kerül ki onnét. Nem tagadható, hogy nem egyszer ártatlanok is szenvedtek, vagy hogy a kiméletlen tulszigorúság áldozatai lettek. A spanyol inquisitio semmivel sem volt rémesebb Ráday uralmánál, ami az eszközöket illeti, mert a rabvállatás a szegedi várban akkor csak úgy történt, mint négyszáz évvel ezelőtt Spanyolországban. Nem is hihető, hogy lesz történetirója a betyárvilág e fajta kiirtásának, mert akták nem igen maradtak reánk arról, mikor egy-egy »terhelt« holttestét a szegedi várból a Tiszába eresztették, vagy sorra akasztottak egy egész családot a vár sarkában egynéhány — birkáért. Ezen nagyon is radikális igazságszolgáltatással, őszintén megvallva, sok ártatlan vért ontottak.

Mikor Ráday Szegedre ment biztosnak, be-lőttek az alföldi vasut állomásától közlekedő omnibuszba, mert azt hitte a jámbor betyár, hogy ilyen nagy ur legalább is omnibuszon jár. Pedig családott, mert Ráday egyetlen embertől kísérve, gyalog ment a városba, fegyvertelenül. Azontul sem kísérte soha rendőr, pedig éjnek idején is sok helyen megfordult, hol vizsgálni járt, hol pedig titokban kémeivel érintkezett, akik közül nem egy valamely hírhedt rablóbanda tagja volt. Eszes ember volt. Még Rózsa Sándort, ezt az agyafurt haramiát is törbe csalta. Elhitette vele, hogy megteszi csendbiztosnak. A betyár kijött buvóhelyéből, ahol a szép Selyem Ágnes és a tanyai nép rejtegette s elment a szegedi várba. Csak mikor a kapu becsapódott mögötte és

megvillant előtte a katonák szuronya, akkor vette észre, hogy szabadságának vége.

Rádaynak jobb keze Laucsik volt. Ezer módját tudta a kinzásnak és a vallatásnak, amivel még a legkonokabb betyárt is megtörte.

Egyszer két embert találtak elföldelve. Semmi támasz nem volt arra, hogy ki gyilkolta meg. Messze vidéken volt azonban egy »terhelt«, akit Ráday behozatott. Hiába vallatták; még arra sem engedett, mikor dermesztő hidegben félmeztelenre vet-közve, ráeresztették a jeges vizsugarat.

Ekkor Laucsik egy éjjel felhozatta a rabot és nyakába akasztotta azt a kötelet, amelyikkel áldozatait megfojtotta, azután pedig hátrakötött kezekkel ismét visszavezettette czellájába. Másnapra már a rab orditozva, sirva rimázkodott, hogy vallani akar, és be is vallotta a gyilkosságot. Ekkor történt, hogy Laucsik arra a kérdésére, hogy felakasztják-e, azt felelte neki, ha van valaki, aki nagyobb bűnös, akkor neki megkegyelmezznek. Erre azután a betyár megnevezte a szintén fogságban levő Gajdost, és a két betyár szembesítés alkalmával huszonnyolcz gyilkosságot licitált egymásra »becsületből«.

Egy fiatal tisztviselőjének egy alkalommal levelet adott azzal az utasítással, hogy utazzék Kecskemétre. Egy másik zárt levélben pedig, amely csak ott bontandó fel, benne volt az utazás czélja.

Az utasítás a város egyik főtitviselőjének letartóztatására szóllott. Amint Ráday embere az illetőnek hivatalában megjelent, az első szóra, melyet megbízatásáról mond, egy pisztoly csöve villan meg, lövés dördül el és a főtitviselő holtan fekszik a földön.

Egy más esetben Szegednek egyik előkelő polgára jelent meg nála és 20 ezer forintot kínált neki, ha őt és néhány társát futni hagyja, mikor már gyanuba keveredtek. Ráday szinleg belement az alkuba és az illetők névsorát kérte, hogy tudja magát mihez tartani. Ennek az alkunak az lett a vége, hogy még aznap 72 legelőkelőbb polgár és kereskedő, mint veszedelmes orgazdák, az ajánlattevővel együtt a szegedi várba kerültek.

Midőn már a legveszedelmesebb fajta emberek ártalmatlanná lettek téve, megszüntették az alföldi kivételes állapotot és Ráday gróf minden különös elismerés nélkül 1871-ben elhagyta nagy hatalommal felruházott állását. Azután rövid ideig a belügyminiszteriumban, majd pedig a honvédelmi miniszteriumban volt alkalmazva és mint miniszteri tanácsos vonult nyugalomba 1893-ban. Azóta teljesen az egyházi ügyeknek élt. Mint buzgó református, nagy tevékenységet fejtett ki a békés-bánati egyházmegye kormányzatában, melynek gondnoka volt. Sokat buzgólkodott a délvidéki telepítések terén is, s nagy szolgálatokat tett a délvidéki magyarság terjedésének és erősödésének.

Az utolsó két év alatt rohamosan esett össze. Mult nyáron sokszor vették elő szédülések és hosszabb ideig tartó gyöngélkedések. Tavaly és ezidén is hasztalan keresett üdülést a Marilla-völgy fenyvesei között. Pár heti gyöngélkedés után mult hó 29-én reggel, 72 éves korában elhunyt, s magával vitte a szegedi csillagbörtön számtalan érdekes, de rettenetes titkait ama rabló világnak, amelyben ő képviselte az igazság sújtó kezét.

ANEKDOTÁK.

A törvénykezési palotából. *Biró:* Ön azzal van vádolva, hogy ezt az urat itt minden igaz ok nélkül bántalmazta. Mi oka volt rá, hogy egy embert, aki magának sohasem vétett, így megverjen?
Vádlott: Hát tekintetes bíró ur, éppen bucsu volt s nem volt más ember kéznél.

Kiegyenlítés. Arankám, igaz, hogy hozzá még a kis huszárcapitányhoz?

— Igaz.
— De hiszen te még egyszer akkora vagy, mint ő!
— Eh mit! Hiszen majd mindig lóháton ül!

Inas-ész. *Inas* (bekiált az udvarra egy asszonynak, aki ott lencsét csépel.) Jó az a lencse, néni?
Asszony: Jó hát!
Inas: Hát akkor minek üti?

Olvásóink figyelmébe ajánljuk a következő könyveket:

1.

Vasuti élet.

— Irta: **Temesváry Alajos.** —

Ebben a művében szerző keresetlen egyszerűséggel, de megrázó színekben festi a vasuti életnek fáradalmait, kinlódását, nehézségeit, de különösen ezernyi veszélyeit, s a történetek, melyeket itt elmond, igazán meghatározó részleteket tárnak fel az olvasó előtt ebből a ritka nehéz életből. A könyv annál értékesebb, mert szerző a benne szereplő embereket mind ismerte, a velük történt borzalmas eseményeket részben közvetlenül is megfigyelte. Aki elolvasta ezeket a történeteket, az más szemmel fogja nézni a vasuti embert és más véleményével lesz annak szolgálata felől. A könyvet tagjaink leszállított árban, 60 krajczár beküldése mellett rendelhetik meg kiadóhivatalunkban.

2.

Bumli.

— Irta: **Temesváry Alajos** —

Lapunk szerkesztőjének ezen újabb könyvéről elég annyit mondanunk, hogy aki a vasuti életnek derűs oldalait, kacagató fonákságait is meg akarja ismerni, az olvassa el a Bumlit. Nem fogja sajnálni sem a fáradságot, sem a pénzt, amit reá fordított. Csak arra a néhány vig dologra kell utalnunk, ami lapunkban a szerző tollából eddig megjelent és mindenki tisztában lesz azzal, hogy jó könyvet kap pénzeért. Ára *egy korona*, mely lapunk kiadóhivatalához küldendő be.

Aki egyszerre rendel meg mind a két könyvet, azokat összesen két koronáért kapja.

E két könyvnek nem volna szabad hiányoznia egy vasutas házában sem.

3.

Csitt-esatt.

— Irta: **Csitt.** Fordította: **Csatt.** —

Igen mulattató, pikáns novellafüzér. De csak felnőttek számára íródott. Bolti ára 3 korona, a »Kitartás« tagjai ellenben 2 korona beküldése ellenében rendelhetik meg kiadóhivatalunknál.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Sz. J., Brassó. Értesítését vettük és köszönjük. Ám azt véljük, hogy az ilyen hírek közlésével sem olvasóközönségünknek nem szerzünk valami kiváló gyönyörűséget, sem a testületnek magának nem teszünk szolgálatot a nagyvilág előtt. Foglalkozzanak csak más lapok az ilyes dolgokkal, olyanok, amelyeknek minden dolog jó, csak — szenzációs legyen.

M. J., Zólyom. Az előfizetés rendezése és a lap megküldése iránt intézkedtünk. Válasz azért késett, mert szerkesztőnk hivatalos uton volt majd egy hétig.

Viczinális Miska. Először hadd lássuk a medvét — azután majd beszélhetünk a dologról. Ha az ígért történetek beválnak, szívesen helyet adunk nekik lapunkban. Szívesen támogatjuk a gyöngébb kezdőket is, ha egyesületünknek tagjai; de hogy mi minden rosszat leközzöljünk, amit hozzánk beküldenek, azt senki tőlünk ne kívánja. Lapunknak megszabott szellemi irányát és magaslatát csupa merő szíveségből alább nem szállíthatjuk.

E. B., Sz— a. Értjük. Ám abban nincsen igaza, hogy egész Európában ez a legrosszabb állapot. Csak a közelmult napokban volt alkalmunk tapasztalatokat szerezni arra nézve, hogy micsoda hasonlíthatlanul mostohább körülmények között dolgoznak az illető emberek egynemely szomszédos országban! Legközelebb majd bővebben foglalkozunk ezzel is.

E. K., B.-Gyarmat. Igaz bizony. És hogy meddig fog tartani ez a kedélyes állapot, annak csak a tél a megmondhatója. Maga a tulajdonos — aki ezek a vad bestiák voltak — nem jelentkezik (van oka rá!) és így még most sem tudja senki, hogy hány oroszán, tigris, meg egyéb ilyen afrikai meg ázsiai kedves háziállat csatangol az önök megyéjében is, meg a szomszéd vármegyékben. Azért mi csak azt a tanácsot adhatjuk, hogy a magányban lakó pályaőrök és azok családtagjai lehetőleg nagy vigyázatot fejtessenek ki. Remélhető, hogy a kemény tél ki fogja pusztítani ezeket a hideghez nem szokott veszedelmes vendégeket. Hogy ahivatalos vadászatoknak eddig miért nem volt semmi eredményük, azt megtudjuk az egyik esztergom-megyei ujságból. Ennek hiradása szerint ugyanis a megyei híres és rettenthetetlen nyulvadászok, mikor a hivatalos hajtóvadászatra való meghívót megkapták, azon nyomban a következő járványos betegségeknek estek áldozatul:

»Csúzos bántalmaim az ágyhoz kötnek«.

»Mennék, de az asszony nem ereszt«.

»Az egész ház influenzás, még a kopók is«.

»Törvényszéki tárgyaláshoz kell mennem«.

»Veszélyes operáció estem átal. Az orvos még tiltja a kimenést« (T. i. egy fogát huzatta.)

»Vendéget várok«.

»Sürgősen a fővárosba kell utaznom«. Stb. stb.

A vadászat megkezdése előtt, a kitűzött helyen és időben a hivatalos embereken kívül tényleg csak egy ilyen urivadász jelent meg. Amikor pedig megkérdezték, hogy egyedül ő miképpen fanyalodott rá erre a nagy kurázsira, elszántan ezt felelte: »Mára ígérkezett hozzánk látogatóba az — anyósom«.

Szeredai. A hírek közül láthatja, hogy mennyire igazunk volt, amikor a vasuti balesetek számának emelkedését a téli időjárás természetes következményének jeleztük. Ha vasuti ember volna, tudná, hogy ez olyan tapasztalati igazság, amely többé bizonyításra nem szorul.

H—/ G— a. Köszönjük a szíves érdeklődést. Máv Zakariás nem tette le a lantot és rövidesen hallatni fog megint magáról. Most egyéb irodalmi dolgozatok által van tulságosan igénybe véve.

Tóth Imre Ferencz, Mátra-Szöllős, 18 koronát; Szelkó

János, M.-Hosszurét, 22 korona 20 fillért; Ehrlich József, Déva, 26 korona 28 fillért; Kaczér Dénes, Szombathely, 32 korona 1 fillért; Vizvári Antal, Királyháza, 33 korona 78 fillért; Glósz Károly, Sziszek, 45 korona 39 fillért köszönettel nyugtázzuk, megfelelően elszámoltuk -- Német Sándor, Gödöllő, október és november hónapokra; Csajági István, S.-Szob, október és november hónapokra; Juhász Miklós, Arad, október és november hónapokra; Molnár Ferencz, Fogaras, november hónapokra; Vincze József, Pécs, november hónapokra; Hazler Péter, Selyp, november hónapokra; Dedinszky János, Szt.-György, november hónapokra; Veres Ádám, Budapest, november hónapokra; Rill Ede, Csenger, október, november és december hónapokra; Ocskó Endre, Losonc, október, november és december hónapokra; Glázer Béla, Szolnok, november és december hónapokra; Barkács Mihály, Szinobánya, november és december hónapokra; Fehér Ernő, Rákos-Palota, november és december hónapokra; Szigethy Alfréd József, Torontál-Szécsány, november és december hónapokra; Vadnai Lajos, Királyháza, november és december hónapokra; Fűr Vilmos, Fogaras, november és december hónapokra; Kael Lajos, Ujpest, november és december hónapokra; Bencze Lajos, Kaposvár, december hónapokra; Jódál Gyula, Török-Becse, december hónapokra; Szimátsek Antal, Gödöllő, október, november, december és január hónapokra; Ehrenfeld József, Komárom, november, december és január hónapokra; Greiner Márk, Kassa, december, január, február és márczius hónapokra könyveltük.

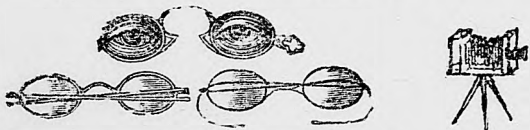
Felelős szerkesztő: Temesváry Alajos.

HATSCHÉK BÉLA

utóda: FRISCH IGNÁCZ

lát- és műszerész

BUDAPEST, csak VII., Erzsébet-körut 5. sz.
(a New-York kávéháztól 2-ik ház).

Látyszerészeti cikkekben, emberi műszerek minden színben 10 koronától feljebb (műszerek betételeért külön díj nem lesz számítva).

Szemüvegek, orrcsüptetők, minden szemhez külön választva 2 koronától feljebb.

Színházi és tábortábori látcsövek börtokkal 10 koronától feljebb.

Légszámológok, különböző célra szolgáló hőmérők stb. 1 koronától feljebb.

Rajzeszközök, mérőszalagok, mérőpálcák, szintezők stb.

Fényképezési cikkekben kézi és állványos kamarák a hozzá szükséges kellekekkel gyári áron (sötét szoba használat- és tanításért külön díj felszámítva nem lesz).

Villamos házi sürgöny és telefonok berendezése és azok jókarban tartása ép úgy a

Villamos világítási berendezések vagy azok átalakítása stb. a legolcsóbb áron számítva.

Árjegyzékeket az üzletben díjtalanul adom.

Vidékre bérmentve küldöm.

☛ Központi telefon-összeköttetés 62-87. ☛

A „Kitartás” egyesület tagjai, tagsági jegyük felmutatása ellenében, 15% árkedvezményben részesülnek, mely kedvezményből csak a fényképezési papírok és cikkek vannak kizárva.

Cserélni óhajt

Nagy-Beeskerek állomásról egy váltó-ór. Ajánlatok Lakatos Fülöp, váltó-ór címére kéretnek Nagy-Beeskerek állomásra.

Kalauz

cserélni óhajt a miskolczi üzletvezetőség területéről vagy Budapestre vagy Szabadkára. Szives ajánlatokat e lap kiadóhivatalába kér.

Raktárnok

cserélni óhajt különösen az erdélyrészi vonalon fekvő állomások egyikére. Szives ajánlatokat kér e lap kiadóhivatalába.

4 liter

kitünő borókapálinka

korona 8.40

4 liter

kitünő gyógyfüves likőr

korona 11.-

bérmentve utánvétellel szállít

Cornides Károly Felka

Szepes-megye.

Eladó telek.

Dunakesz állomástól felőrányira fekvő Kis-Alag (Kundháza) telepen 600 □ öles szép fekvésű telek szabad kézből eladó. Czim: Budapest, Csengery-utca 45. sz., III. em. 24.

TANKÖNYV

A VASUTI ALTISZTI KÉPESÍTÉSHEZ.

- TARTALMA: I. Történelem.
II. Földrajz.
III. Természettan.
IV. Számtan.
V. Mértan.

Irta: **KERTÉSZ ÁRMIN**
m. kir. áll. vasuti hivatalnok.

A könyv megrendelhető szerzőnél, Budapest, Dohány-utca 28. sz. és lapunk kiadóhivatalában.

☛ Bolti ára 2 korona 20 fillér. ☛

A „Kitartás” tagjai és előfizetői megrendelhetik kiadóhivatalunk útján 1 korona 60 fillér kedvezményes árban.